

7. Chupriy, L. (2022). Posylennya heopolitychnoho potentsialu Kytayu v umovakh suchasnykh vyklykiv. *Kyyivs'kyu universytet*, p. 51–58 (in Ukrainian).
8. Chupriy, L. V. (2022). Heopolitychna rol' Kytayu v suchasnomu hlobalizovanomu sviti. *Ukrayinoznavstvo*, № 2, p. 244–236 (in Ukrainian).
9. Camilla, T. N. (2018). China as an Arctic Great Power Potential Implications for Greenland and the Danish Realm. *Forsvarsakademiet*. <http://www.fak.dk/publikationer/Pages/China%20as%20an%20Arctic%20Great%20Power.aspx> (data zvernennya: 23.08.2023) (in English).
10. Liu, J. (2018). China als Baumeister in der Arktis: Zum Weißbuch der chinesischen Arktispolitik. *WeltTrends: Das außenpolitische Journal*, № 2, 140–143 (in English).
11. Troell, M., Eide, A., Isaksen, J. (2017). Seafood from a changing Arctic. National Center for Biotechnology Information. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5673870/> (data zvernennya: 24.08.2023) (in English).

Матеріал надійшов до редакції 06.09.2023 р.

УДК: 327

Ігор Поліщук,

доктор політичних наук, професор кафедри міжнародного права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

ORCID ID: 0000-0001-6864-4425

DOI 10.29038/2524-2679-2023-03-25-36

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РЕГІОНАХ СВІТУ ЯК ОЗНАКА СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У статті розглянуто найвпливовіші та найуспішніші інтеграційні угруповання різних континентів світу. Серед них – торговельна асоціація USMCA (Північна Америка), Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (Південна Америка), Африканський союз, АСЕАН (Південно-Східна Азія), Ліга арабських країн, Європейський Союз. У сучасному світі приналежність до провідних міжнародних об'єднань є необхідною умовою для забезпечення власного національного суверенітету для країн, які є невеликими за своїми розмірами та за своїми ресурсами не мають можливості самотійно протистояти агресивним діям із боку великих держав. У сучасному світі намітився тренд до регіональних міжнародних об'єднань, зумовлений

географічним фактором. Зробимо висновок, що для України за умов повномасштабної агресії з боку фашистської росії інтеграція в Європейський Союз стає завданням національного виживання, адже самотужки протистояти рф на довгий термін видається надскладною перспективою.

Ключові слова: міжнародні організації, інтеграція, сучасний світовий порядок, глобалізація, регіоналізація.

Ihor Polishchuk,

Yaroslav Mudryi National Law University,

ORCID ID: 0000-0001-6864-4425

INTEGRATION PROCESSES IN REGIONS OF THE WORLD AS A SIGN OF MODERN INTERNATIONAL RELATIONS

The article examines the most influential and successful integration groups of different continents of the world. Among them: trade association USMCA (North America), Latin American Free Trade Association (South America), African Union, ASEAN (Southeast Asia), Arab League, European Union. In today's world, membership in leading international associations is a necessary condition for ensuring their own national sovereignty for countries that are small in size and in terms of their resources are unable to independently resist aggressive actions by large countries. In the modern world, a trend towards regional international associations has emerged, due to the geographical factor. It is concluded that for Ukraine, under the conditions of full-scale aggression by fascist russia, integration into the European Union becomes a task of national survival, because standing alone against the russian federation for a long time looks like an extremely difficult prospect.

Key words: international organizations, integration, modern world order, globalization, regionalization.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Розгляд сучасних інтеграційних процесів у різних регіонах світу та відповідних міжнародних організацій є важливим компонентом дослідницьких завдань сучасної політичної науки. Їх вивчення дає змогу зрозуміти особливості створення й розвитку та закономірності функціонування різноманітних міжнародних організацій. Цей пізнавальний кейс сприяє кращому розумінню необхідності участі в певних інтеграційних об'єднаннях різних країн сучасного світу, зокрема

нашої Української держави. Ця проблематика посідає чільне місце в проблемному полі різноманітних соціальних і гуманітарних дисциплін, серед яких політологія, всесвітня історія, теорія міжнародних відносин, зовнішня політика сучасних держав тощо. Загалом у комплексі відповідних наукових галузей інтеграційні процеси пересунулись у пріоритетні стратегічні напрями досліджень. Адже протягом усієї власної історії людство постійно шукало засоби та шляхи подолання міждержавних суперечностей. Для цього на різних етапах розвитку цивілізації люди об'єднувались у військові союзи, щоб за допомогою зброї долати будь-які суперечки за життєвий простір, територію, різноманітні ресурси тощо.

Постановка проблеми. Провідна тенденція світового розвитку – глобалізація детермінує процеси інтеграції різних країн у міжнародні організації. На сьогодні країни світу все більше інтегруються на різних рівнях.

К. В. Вакарчук зауважує, що сучасний розвиток міжнародних відносин, процесів глобалізації, інтеграції та уніфікації у світі призводить до появи й створень різноманітних субрегіональних, регіональних і міжнародних об'єднань, організацій, союзів та ін. [1, с.103]. Звідси було б доцільно розглянути сучасні інтеграційні угруповання світу – їх виникнення та характерні особливості.

Повномасштабна війна фашистської росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 р., істотно актуалізувала для нашої держави інтеграційні завдання й зробила процес євроінтеграції України незворотним. Це викликано різкими розбіжностями в ресурсному потенціалі двох країн. Україна в кратному співвідношенні поступається рф за кількістю населення, розмірами території й економіки, обсягами корисних копалин, чисельністю армії та озброєнь тощо. Це обумовлює намагання України разом із країнами Східної Європи, серед яких – Польща, Литва, Латвія, Естонія й інші, – об'єднати свої національні ресурси для протистояння російській загрозі. Сучасні інтеграційні процеси для України відбуваються багато в чому за політико-ментальною ознакою. Російська автократія, атакуючи молоду українську демократію, свідомо чи несвідомо назавжди провела криваву лінію між європейською цивілізацією (форпостом є Україна) та євразійством (території рф). Більше того, російська імперсько-шовіністична загроза створює перманентну небезпеку усьому світовому порядку, який опиняється в безперервній загрозі чергової світової війни. Належність до певних міжнародних організацій виступає необхідною умовою гарантування національного суверенітету для країн, які є малими або середніми за розмірами й

об'єктивно не можуть за своїми ресурсами самотійно протистояти агресивним посяганням із боку великих держав. У сучасному світі намітився тренд до регіональних міжнародних об'єднань, зумовлений географічним фактором.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні інтеграційні процеси вже тривалий час перебувають у фокусі уваги експертної спільноти. Фахівці-дослідники у своїх роботах розглядають різноманітні аспекти міжнародної інтеграції. Зазвичай, автори вивчають інтернаціональні інтеграційні процеси на різних рівнях та в різних галузях. Універсальних аспектів міжнародної інтеграції стосуються праці В. Копійки, А. Олефіра, І. Матюшенко, Ю. Палагнюк, Ю. Шишкова, А. Уніяти, Ю. Футало й ін.

Економічні питання міжнародної інтеграції у своїх працях вивчають А. Сміт, Д. Рікардо, А. Голіков, О. Довгаль, Н. Кухарська, Н. Микула, О. Чмирь та ін. Моделі економічного розвитку розглядають П. Чорномаз, О. Дейнека, Л. Позднякова й ін. Окремі науковці, серед яких А. Даркин, В. Вагапова, В. Петерсон, Д. Скот, Г. Хафбауер аналізують діяльність провідних інтеграційних об'єднань світу.

В. О. Петухова розглядає найбільші й значущі інтеграційні угруповання світу; кількість країн, що входять до них; цілі та завдання кожного з цих інтеграційних об'єднань тощо. М. І. Назаров, О. Я. Макаренко досліджують особливості інтеграційних процесів кількох різноспрямованих об'єднань і організацій, визначають суть інтеграційних процесів і їхню роль у сучасному світі. Вони визначають найбільш оптимальні характеристики міжнародної інтеграції на прикладі НАФТА, ЄС, НАТО та СОТ.

К. В. Вакарчук аналізує основні інтеграційні процеси, які виникли в країнах ібероамериканського світу, що спричинили утворення великої кількості функціональних угруповань й об'єднань на основі мовної, культурної та етнічної інтеграції.

Мета статті полягає в тому, щоби розглянути найважливіші й найуспішніші інтеграційні угруповання різних континентів світу.

Методологічні основи дослідження. Утілення в життя мети статті передбачає застосування різноманітних наукових методів, серед яких основними є описовий, історичної ретроспективи, структурно-функціональний та ін.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На цей час у світі нараховується близько 20 міжнародних економічних об'єднань інтеграційного типу в основних регіонах і на континентах земної кулі. Кожне з інтеграційних об'єднань має свою

структуру, специфіку та завдання [2, с. 53]. Розглянемо найбільш впливові й потужні регіональні об'єднання сучасного світу.

Інтеграційні процеси в Північній Америці багато в чому детермінувалися створенням НАФТА (North American Free Trade Agreement) – Північноамериканської зони вільної торгівлі, а також висуненням ідеї формування ФТАА – Панамериканської зони вільної торгівлі, що має об'єднати 34 держави Північної й Південної Америки з населенням близько 830 млн осіб та обсягом ВВП понад 20 трлн дол. США.

Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) створена в складі Канади, США й Мексики в 1994 р. Цьому передувала канадсько-американська угода про вільну торгівлю 1988 р. Потім процеси інтеграції в Північній Америці вийшли за кордони двох провідних держав і поширилися на латиноамериканський економічний простір – Мексику. З ініціативи Президента США Б. Клінтона в 1994 р. у Майямі розпочалися перемовини про розширення НАФТА за рахунок приєднання до Угоди всіх країн Латинської Америки, не враховуючи Кубу. Консультації ставили за мету створення протягом десяти років, до 2005 р., Панамериканської зони вільної торгівлі – ФТАА (ФТАА – Free Trade Area of the Americas).

Проте в середині 2000-х рр. процес преговорів загальмувався й припинився через зростання в Латинській Америці антиамериканських настроїв.

Натомість свою визначну роль у процесах інтеграції в Північній Америці відіграла НАФТА. Угода про утворення НАФТА набрала чинності 1 січня 1994 р., вона передбачала створення передумов для безперешкодного переміщення через кордон країн Північної Америки товарів, послуг, капіталів і робочої сили, поступове скасування обмежень у взаємній торгівлі, захист інтелектуальної власності, поступову уніфікацію санітарних і технічних стандартів. Це при тому, що участь міжнародних міжурядових організацій у відносинах приватноправового характеру регулюється складним комплексом нормативних актів як міжнародного, так і внутрішньодержавного походження. І навіть за наявності типових підходів вирішення питань, що постають, відбувається в кожному окремому випадку [3].

НАФТА зміцнила, упорядкувала, розвинула та юридично закріпила формування єдиного потужного господарського комплексу США, Канади й Мексики. НАФТА перетворилася на найбільш розвинуте та динамічне інтеграційне утворення на Західній півкулі.

НАФТА стала найбільшою в світі регіональною зоною вільної торгівлі, із великою територією (19,5 млн кв. км), з населенням у

478 млн осіб і сукупним ВВП у розмірі 20,7 трлн дол. США (становить близько 30 % світового ВВП). 30 листопада 2018 р. в столиці Аргентини, м. Буенос Айрес США, Мексика й Канада підписали нову торговельну угоду USMCA (англ. Agreement between the United States of America, the United Mexican States, and Canada), яка замінила Північноамериканську угоду про вільну торгівлю (NAFTA).

Істотні трансформації планетарного масштабу, що відбулися наприкінці ХХ ст., помітно вплинули на регіон *Латинської Америки*, його зовнішньополітичні, зовнішньоекономічні інтереси. Головною основою інтеграційних процесів у цьому регіоні виступає схожа історична доля та майже єдина мова (точніше – дві близькі мови: португальська та іспанська, якими говорить більшість населення). Периферійне геополітичне розміщення регіону визначає велику значущість для нього саме регіональної інтеграції. Для Латинської Америки регіональна інтеграція має переважно оборонно-стабілізаційний характер. На перших етапах поставало питання про зростання виробництва, розширення ринків збуту, зміну структури експорту, самодостатнього кредитування. Згодом проблеми поглиблення регіонального співробітництва почали розглядатися з позицій забезпечення економічної безпеки стосовно експансіоністського впливу США та НАФТА.

Економічна інтеграція в Латинській Америці відбувалася доволі неоднозначно й мала складні підсумки. Зокрема, процес регіональної інтеграції набував усе більшого субрегіонального характеру. Утворена в 1961 р. Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (ЛАВТ) включала Бразилію, Аргентину, Уругвай, Парагвай, Перу, Чилі та Мексику. Згодом до цієї торгово-економічної асоціації приєдналися Еквадор, Колумбія, Венесуела та Болівія. Проголошена мета асоціації – прискорити темпи економічного зростання держав-учасниць і забезпечити протистояння економічному тиску з боку розвинених держав капіталістичного світу, передусім США та країн «Спільного ринку». Як наголошують М. І. Назаров, О. Я. Макаренко, у центрі уваги опиняються такі важливі проблеми сучасності, як забезпечення безконфліктного співіснування держав і розвиток ефективного співробітництва, функції й доля сучасної держави, взаємодія політики та економіки [4, с. 57].

У 1969 р. під патронажем ЛАВТ з'явилися ще дві субрегіональні економічно-торговельні асоціації, серед яких – Андська група (Grupo Andino іспанською), яка в 1996 р. реформована в Андське співтовариство націй (АСН). Другим інтеграційним об'єднанням стала Ла-Платська група, яка трансформувалась в 1991 р. у Спільний ринок країн Південного

конусу (МЕРКОСУР). Провідну роль у Ла-Платській групі відігравали дві найкрупніші країни – Бразилія та Аргентина. Спадкоємець Ла-Платської групи МЕРКОСУР – це об'єднання, яке охоплює територію 12 млн кв. км із населенням 270 млн осіб і загальним валовим внутрішнім продуктом понад 3 трлн дол. США. Це близько 60 % території Латинської Америки, 46 % її мешканців та майже 50 % ВВП. За потужністю це п'яте економічне угруповання у світі. Як справедливо зауважують С. О. Кравченко й В. В. Кравченко, серед напрямів глобалізації управління суспільними процесами у сучасному світі провідне місце посідає все більш активне включення міжнародних організацій у таке управління [5, с. 6]. Безумовно, МЕРКОСУР є елементом такого глобального управління.

Африканські країни сьогодні чітко усвідомлюють необхідність інтеграції до світової спільноти. Лише поєднавши зусилля, вони зможуть посісти гідне місце в новому світовому порядку. У політичному контексті Африка являє собою наймолодший регіон світу. Середній вік африканських держав, за винятком Ефіопії, що єдина з них зберегла власну суверенну державність впродовж двох тисячоліть, – близько 40 років. Більшість держав засновані після розвалу європейських колоніальних імперій після другої світової війни.

Концепція африканської єдності виникла в межах панафриканського руху задовго до набуття країнами Африки незалежності. На початку 60-х рр. континент розділювався на дві групи: прибічників теорії суверенізації – «Африки батьківщин» – зміцнення національного суверенітету (пропозиції першого Президента Сенегалу Леопольда Седара Сенгора) і прихильників прискореної інтеграції й створення Сполучених Штатів Африки (ідея першого Президента Гани Кваме Нкруми). Важкого компромісу між цими таборами вдалося досягти в 1963 р., коли створено Організацію Африканської Єдності (ОАЄ) (англ. Organization of African Unity, OAU). Ця організація мала лише консультативний статус, вона постійно стикалася з браком фінансів і виявилася фактично не спроможною налагодити процес всеафриканської інтеграції.

Проте це об'єднання відіграло важливу роль у розв'язанні певних внутрішніх і регіональних суперечок. Цю інтернаціональну організацію держав Африки була створена для подолання колоніалізму на континенті та задля сприяння внутрішній і міжафриканській співпраці. У 2002 р. це об'єднання перейменовано в Африканський союз (англ. African Union, AU). Ця міжурядова організація складається з 53 африканських держав. Її адміністративний центр є столиця Ефіопії Аддис-Абеба. Проголошеною метою Союзу є допомога в забезпеченні в державах Африки прав людини

й демократії, стабільної економіки та розвиток спільного ринку, а також забезпечення розв'язання всіх міжафриканських конфліктів.

Інтеграційні процеси в Азії протягом історії постійно мали складний характер. Серед основних причин цього – більш істотні в порівнянні з Європою й Америкою історичні розбіжності між країнами цього регіону, політична неоднорідність, суттєва різниця у рівнях їхнього економічного розвитку, ментальна гетерогенність, територіальні суперечки між Китаєм, Японією та Північною Кореєю. Якщо в Європі й Америці головна роль в ініціюванні інтеграційних процесів закріпилася за провідними за економічним потенціалом країнами, то в Азії ані Японія, ані Китай до останнього часу не демонстрували готовності до подібного лідерства.

У Східній Азії головні багатосторонні контакти з економічних та політичних питань здійснюються через організацію АСЕАН, що визначає за нею ключову роль у регіональних інтеграційних процесах. Асоціація держав Південно-Східної Азії (англ. *Association of South-East Asian Nations, ASEAN*) – це міжнародна політична, культурна й економічна регіональна організація азійських держав. Це геополітичне та економічне міжнародне об'єднання, до якого належать 10 держав, що розміщені в Південно-Східній Азії. Ця організація утворена в 1967 р. Індонезією, Малайзією, Філіппінами, Сингапуром і Таїландом. Пізніше до них приєдналися Камбоджа, Бруней, М'янма, Лаос та В'єтнам. До цієї організації входять країни із загальним населенням понад 600 млн осіб і сукупним ВВП близько 2,2 трлн дол. США (2014 р.), що перетворює АСЕАН на головний центр і рушійну силу регіональної інтеграції.

Останнім часом помітним фактором азійської інтеграції виступає швидке посилення економічних позицій Китайської Народної Республіки й викликана ним трансформація порядку кооперації, що склався в регіоні. Образне визначення механізму співпраці – «зграя летючих гусей». Японія виступає своєрідним лідером-«вожаком» цієї зграї. Другу шеренгу становлять азійські «тигри»; третю – чотири найкрупніші держави АСЕАН; четверту – Китай і, нарешті, п'яту – Лаос і В'єтнам.

Економічна криза середини 2000-х років зрушила центр промислового розвитку від країн АСЕАН до Китаю та Республіки Корея, що спонукало їх до більш інтенсивної кооперації з цими державами. Зазначена криза стала поворотним моментом для формування більш масштабного східно-азійського регіоналізму. Відтоді формується форум «АСЕАН+3» (АСЕАН, Китай, Республіка Корея, Японія). Уперше в історії згаданий форум об'єднав Північно-Східну та Південно-Східну Азію в одній регіональній структурі. АПТ – Форум «АСЕАН + 3» було утворено насамперед як

механізм фінансового співробітництва, але згодом він трансформувався також в організацію кооперації в питаннях національної безпеки й економіки.

Держави *Арабського регіону* створили також низку інтеграційних структур, найбільшою з яких є Ліга арабських країн. Вона виникла в 1945 р. (Ірак, Єгипет, Ємен, Йорданія, Ліван, Сирія та Саудівська Аравія). Протягом другої половини ХХ ст. кількість членів постійно збільшувалася, згодом до об'єднання вступили ще 15 арабських країн і 3 держави-спостерігачі (Венесуела, Індія й Еритрея). Загальна площа країн-членів Ліги арабських держав становить майже 14 млн км кв. та охоплює два континенти – Північ та Північний схід Африки й Захід Азії. Загальна чисельність населення країн-учасниць на 2020 р. становить 340,5 млн осіб. Повний ВВП держав-учасниць – майже 2,4 трлн дол. США (на 2007 р.).

Помітну роль у регіональній інтеграції відіграє також *Арабський валютний фонд*. До цього об'єднання належать Бахрейн, Алжир, Джибуті, Йорданія, Ємен, Єгипет, Ірак, Лівія, Кувейт, Катар, Туніс, Ліван, Палестина, Мавританія, Марокко, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Судан, Сирія, Саудівська Аравія, Сомалі. Основними завданнями діяльності Арабського валютного фонду проголошено такі: ліквідація в межах організації валютних обмежень і створення ефективного механізму розрахунків, стабілізація курсів валют країн-учасниць та інтенсифікація їх взаємного обігу, запровадження єдиної валюти. Арабський динар став розрахунковою одиницею Фонду. За великим рахунком, Арабський валютний фонд створений із метою розширення торгівлі між нафтодобувними країнами арабського світу й іншими арабськими державами. Ця організація впливала на створення інших інтеграційних угруповань. Вони концентруються в трьох географічних районах: Рада Арабського Співробітництва (Йорданія, Єгипет, Іран, Ємен), район Перської затоки (Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати), Союз арабського Магрибу (Лівія, Алжир, Мавританія, Туніс, Марокко).

За оцінками багатьох дослідників, найуспішнішим інтеграційним проектом у сучасному світі виступає *альянс країн Європи* – Європейський Союз (англ. *European Union*). Це об'єднання має цікаву історію.

У другій половині ХХ ст., особливо після Другої світової війни, у Європі інтенсивно відбувалось економічне й політичне зближення держав. У 1991 р. процес європейської інтеграції набув нових рис: підписано Маастрихтську угоду про створення Європейського Союзу, яка набула чинності 1 листопада 1993 р. Саме із цієї дати Європейське

Співтовариство отримало сучасну назву – Європейський Союз (ЄС). Можливості подальшого розширення ЄС визначено в Копенгагенських критеріях на вступ (1993 р.), які названо політичними. Пізніше прийнято й економічні критерії для країн, що бажали вступити до ЄС (їх ще називають «країнами-аплікантами»). Так створено основи майбутнього розширення найбільшої у світі інтеграційної організації. У 1997 р. підписано Амстердамський договір, який визначав вільне працевлаштування й права громадян у спільній Європі, свободу пересування, надання більшої ваги ЄС на міжнародній арені.

Потужне розширення ЄС розпочалося 1 травня 2004 р., коли членами цієї організації стали десять країн: Кіпр, Мальта, Балтійські країни (Латвія, Литва, Естонія), а також Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина й Чехія. Пізніше, у 2007 р., до ЄС приєдналися Болгарія та Румунія. Виявили бажання стати членами ЄС ще кілька країн, серед яких – Ісландія, Туреччина, Україна.

Важливим кроком європейської інтеграції стало об'єднання національних грошових одиниць і впровадження в січні 2002 р. в обіг наднаціональної валюти – євро.

На сьогодні Європейський Союз (ЄС) – це економічний і політичний союз, який об'єднує 27 держав-членів, що розміщені в Європі. Останній значний перегляд конституційних принципів ЄС був затверджений у Лісабонській угоді, яка набула чинності у 2009 р. Юридично в ЄС не виділено столиці, але де-факто таким є місто Брюссель, де зосереджено більшість інституцій Європейського Союзу.

У Європейський Союз як повноправні члени Союзу входять ФРН, Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Великобританія, Данія, Ірландія, Португалія, Іспанія, Греція, Австрія, Норвегія, Швеція, Фінляндія (останні чотири країни – із 1995 р.). У другій половині 90-х у ЄС увійшли Кіпр, Польща, Словенія, Угорщина, Чехія, Естонія та ін. На сьогодні Європейський Союз має асоціацію з Україною, Молдовою й ін.

Європейський Союз є потужним геополітичним утворенням. Загальна його площа становить 4,2 млн км кв., загальна кількість населення – 447 млн осіб (на 2021 р.), за рівнем ВВП ЄС посідає друге місце у світі після США – 21,5 трлн дол. США (на 2021 р.). На думку багатьох експертів, Європейський Союз на сьогодні разом зі США та Китаєм є одним із головних центрів сучасного багатополюсного світу.

Отже, у сучасній системі міжнародних відносин все більшу роль відіграють інтернаціональні об'єднання, які сформувалися в усіх ключових регіонах світу. Потрібно погодитися з А. Т. Туняном у тому,

що світовий процес глобалізації тісно пов'язаний зі створенням у всіх регіонах світу інтеграційних угруповань й об'єднань, які з часом трансформуються в економічні, політичні та військові союзи [6]. Як слушно зазначає Г. І. Жекало, міжнародні організації на сьогодні є найважливішими суб'єктами міжнародної діяльності. Вони відіграють значну роль не лише в зовнішній політиці а й у внутрішній [7, с. 330]. Загострення різноманітних криз, розгортання локальних воєнних конфліктів тільки посилюють значення міжнародних організацій як інструментів впливу на ту чи іншу ситуацію в певній країні світу.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Головна тенденція світового розвитку – глобалізація викликає інтеграцію багатьох держав у міжнародні організації.

Для України за умов повномасштабної агресії з боку фашистської росії інтеграція в Європейський Союз стає завданням національного виживання, адже самотужки протистояти рф на довгий термін видається надскладною перспективою.

У сучасному світі намітився тренд до регіональних міжнародних об'єднань, зумовлений географічним чинником. Серед них найвпливовішими натеper є торговельна асоціація USMCA (Північна Америка), Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (Південна Америка), Африканський союз, АСЕАН (Південно-Східна Азія), Ліга арабських країн, Європейський Союз.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розгляд основних характеристик регіоналізації як другої поруч із глобалізацією тенденції сучасного світового розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакарчук, К. В. (2017). Інтеграційні процеси в країнах ібероамериканського світу. *Актуальні проблеми політики*, вип. 59, с. 103–109.
2. Петухова, В. О. (2014). Сучасні інтеграційні угруповання світу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*, т. 1, вип. 3, с. 53–56.
3. Чевичалова, Ж. В. (2014). Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного приватного права. *Теорія і практика правознавства*, вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_2_52
4. Назаров М. І., Макаренко, О. Я. (2018). Сучасний стан інтеграційних процесів у світі. *Світове господарство та міжнародні економічні відносини*, вип. 18, с. 57–66.

5. Кравченко, С. О., Кравченко, В. В. (2017). Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*, т. 28 (67), № 1, с. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2017_28_1_4.

6. Тунян, А. Т. (2014). Міжнародні організації в умовах формування інтеграційних процесів. *Ефективна економіка*, № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_61.

7. Жекало, Г. І. (2014). Міжнародні організації у політичних протиріччях та конфліктах сучасної України: концепція досліджень. *Гілея: науковий вісник*, вип. 86, с. 330–334. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_86_84.

REFERENCES

1. Vakarchuk, K. V. (2017). Intehratsiyni protsesy v krayinakh iberoamerykans'koho svitu. *Aktual'ni problemy polityky*, 59, p. 103–109 (in Ukrainian).

2. Petukhova, V. O. (2014). Cuchasni intehratsiyni uhrupovannya svitu. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krayinoznavstvo. Turyzm»*, 1, 3, p. 53–56 (in Ukrainian).

3. Chevychalova, Zh. V. (2014). Mizhnarodni orhanizatsiyi yak sub"yekty mizhnarodnoho pryvatnoho prava. *Teoriya i praktyka pravoznavstva*, 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_2_52 (in Ukrainian).

4. Nazarov, M. I., Makarenko, O. Ya. (2018). Suchasnyy stan intehratsiynykh protsesiv u sviti. *Svitove hospodarstvo ta mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, 18, с. 57–66 (in Ukrainian).

5. Kravchenko, S. O., Kravchenko, V. V. (2017). Mizhnarodni orhanizatsiyi yak sub"yekty hlobal'noho upravlinnya. *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Derzhavne upravlinnya*, 28 (67), 1, p. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2017_28_1_4 (in Ukrainian).

6. Tunyan, A. T. (2014). Mizhnarodni orhanizatsiyi v umovakh formuvannya intehratsiynykh protsesiv. *Efektivna ekonomika*, № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_61 (in Ukrainian).

7. Zhekalov, H. I. (2014). Mizhnarodni orhanizatsiyi u politychnykh protyrichchyakh ta konfliktakh suchasnoyi Ukrayiny: kontseptsiya doslidzhen'. *Hileya: naukovyy visnyk*, 86, p. 330–334. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_86_84 (in Ukrainian).

Матеріал надійшов до редакції 17.05.2023 р.